

## POSTANOWIENIE

Dnia 21 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania M.F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu  
o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 21  
września 2023 r.,

na skutek skargi odwołującego się o stwierdzenie niezgodności z prawem  
prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu  
z dnia 25 kwietnia 2022 r., sygn. akt III AUa 568/22,

**odrzuca skargę.**

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 października 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, [...] Oddział w Poznaniu ustalił, że M.F. od dnia 12 stycznia 2015 r. podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Ponadto organ rentowy ustalił, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od stycznia do grudnia 2015 r. wynosi 2.375,40 zł miesięcznie, a od stycznia 2016 r. 2.433,00 zł miesięcznie. Organ rentowy ustalił też podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne od grudnia 2013 r.

Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2018 r., VIII U 19/17, Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu oddalił odwołanie wniesione przez ubezpieczonego oraz zasądził od niego na rzecz organu rentowego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z 18 września 2019 r., zmienił zaskarżone orzeczenie oraz poprzedzającą je decyzję organu rentowego i stwierdził, że odwołujący się nie podlegał jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 12 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 9 lutego 2022 r., II USKP 161/21 (LEX nr 3305506) uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy konkludując stwierdził w uzasadnieniu tego wyroku, że wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dysponujący 99 z 100 udziałów spółki jest właścicielem prawie całego kapitału zakładowego i jemu przypada prawie cały zysk z działalności spółki, nadto z racji swojej pozycji w zgromadzeniu wspólników będącej konsekwencją wielkości posiadanych udziałów sam decyduje o strategicznych sprawach spółki, a z uwagi na status prezesa jednoosobowego zarządu - kieruje jej bieżącą działalnością. Można zatem przyjąć, że zasadniczo jednoosobowo prowadzi działalność gospodarczą w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i tak powinien być traktowany z punktu widzenia art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej (wykładnia ta była wiążąca przy ponownym rozpoznaniu sprawy - art. 398<sup>20</sup> k.p.c.).

Wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2022 r., III AUa 568/22, Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu oddalił apelację od wyroku Sądu Okręgowego z 11 kwietnia 2018 r. (oddalającego odwołanie) oraz zasądził od odwołującego się na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym oraz kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2022 r.)

ubezpieczony zarzucił naruszenie: 1) art. 367 § 3 k.p.c. w związku z zastosowaniem art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w brzmieniu ustaloną ustawą z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1090), co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania w świetle art. 379 pkt 4 w związku z art. 398<sup>21</sup> k.p.c.; 2) art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 2, art. 22 w związku z art. 8 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 3) art. 477<sup>14a</sup> k.p.c.

Skarżący oświadczył, że w rozpoznawanej sprawie nie została skutecznie złożona skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego, bowiem poprzedni pełnomocnik skarżącego złożył skargę z pominięciem wniosku o uzasadnienie wyroku Sądu drugiej instancji, wskutek czego skarga kasacyjna została odrzucona postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 19 października 2022 r., III WSCU 71/22. Skarżący - działając samodzielnie - złożył wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku. Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 7 września 2022 r., III AUa 568/22, oddalił jednak wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku oraz odrzucił samodzielny wniosek skarżącego o uzasadnienie wyroku.

W ocenie skarżącego, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia dotyczy wyjątkowego wypadku, o którym mowa w art. 424<sup>1</sup> § 2 k.p.c., gdyż niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego (brak podstaw prawnych w obecnie obowiązujących przepisach do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym wspólnika dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) oraz narusza konstytucyjne prawa obywatela (między innymi prawo z art. 217 Konstytucji RP, stanowiące, że podstawą obowiązku podatkowego, podstawą daniny może być wyłącznie przepis ustawowy, a nie "ustawodawstwo sądowe" w formie orzecznictwa). Ponadto, skarga dotyczy wyroku objętego nieważnością postępowania wobec naruszenia przepisów regulujących skład sądu. W konsekwencji, dopuszczalne jest żądanie stwierdzenia niezgodności z prawem

prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie, chociaż strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych (w tym zakresie skarżący podtrzymuje, że brak skutecznego wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2022 r. nastąpił bez winy skarżącego), a w tym zakresie skarżący złożył zawiadomienie do organów dyscyplinarnych samorządu radcowskiego oraz zamierza wszcząć postępowanie sądowe celem uzyskania odszkodowania od byłego pełnomocnika.

W oparciu o powyższe skarżący wniósł o stwierdzenie, że wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2022 r. jest niezgodny z prawem oraz o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu z niniejszej skargi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424<sup>5</sup> § 1 pkt 5 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Skarżącego obciąża więc obowiązek przedstawienia analizy prawnej przepisów dotyczących środków zaskarżenia, których zastosowanie - w odniesieniu do zaskarżonego orzeczenia - jest niedopuszczalne lub z innych przyczyn na pewno nie mogłoby odnieść skutku. Skarżący powinien zatem wykazać, powołując odpowiednie przepisy, że od zaskarżonego orzeczenia nie przysługiwał (nie przysługuje) środek zaskarżenia, np. skarga kasacyjna, ale także skarga o wznowienie postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 r., V CNP 13/05, LEX nr 186765). Rozpatrywana skarga warunku tego nie spełnia. Ograniczono się w niej tylko do stwierdzenia, że po wydaniu wyroku przez Sąd drugiej instancji ubezpieczony bez swojej winy nie złożył wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia. A zatem skarżący nie tylko nie wykazał, że wniesienie w sprawie skargi kasacyjnej nie było dopuszczalne, lecz wręcz potwierdził możliwość wywiedzenia skargi kasacyjnej, która nie została skutecznie wniesiona wobec zaniechania złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji. Skarżący

nie wykazał, że niezłożenie wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku nastąpiło bez jego winy. Przez stronę należy bowiem rozumieć także pełnomocnika strony, a jego błąd procesowy obciąża stronę postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2007 r., II CSK 167/07, LEX nr 346193). Sąd Najwyższy przyjmuje też, że błąd profesjonalnego pełnomocnika w zakresie stosowania prawa, nie może stanowić podstawy do żądania przywrócenia terminu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 1983 r., IV PZ 32/83, LEX nr 8560 oraz z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CZ 22/07, LEX nr 319631).

Jeżeli więc strona postępowania miała obiektywną możliwość skorzystania ze środka zaskarżenia i z tej możliwości nie skorzystała z przyczyn jej dotyczących, to skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest niedopuszczalna (art. 424<sup>8</sup> § 2 k.p.c.). Następuje to zarówno przy świadomej rezygnacji z wniesienia środka odwoławczego, jak i przy zawinionej przez stronę (jej pełnomocnika) niemożności skorzystania z takiego środka (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2014 r., II BU 6/13, LEX nr 1463419). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia podlega więc odrzuceniu, jeżeli była możliwa zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych, np. skargi kasacyjnej - art. 424<sup>8</sup> § 2 w związku z art. 424<sup>1</sup> § 1 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2007 r., I BU 12/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 82 oraz z dnia 23 stycznia 2008 r., V CNP 187/07, OSNC-ZD 2008 nr D, poz. 107).

Dodatkowo należy podkreślić, że z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż pojęcie wypadku wyjątkowego, o którym mowa w art. 424<sup>1</sup> § 2 k.p.c. - na wystąpienie którego powołuje się skarżący - dotyczy zarówno przyczyn niezgodności z prawem orzeczenia wynikających z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych praw i wolności człowieka i obywatela, jak i przyczyn, dla których strona postępowania sądowego nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych do zaskarżenia orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, LEX nr 738094).

Wymagania określone w art. 424<sup>5</sup> § 1 k.p.c. mają charakter konstrukcyjny i powinny być spełnione w sposób kumulatywny, a zatem skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia niespełniająca któregokolwiek z nich jest dotknięta brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2006 r., III CNP 26/05, LEX nr 568001; z dnia 19 kwietnia 2007 r., I BP 18/07, LEX nr 489024; z dnia 21 czerwca 2007 r., I BP 8/07, LEX nr 567314 i z dnia 5 sierpnia 2010 r., IV CNP 44/10, LEX nr 603892; por. L. Bagińska: Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, Rozdział 4. Przesłanki dopuszczalności skargi, Warszawa 2009 oraz K. Świtaj: Wymagania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jako pisma procesowego, Przegląd Sądowy 2013 nr 9, s. 105).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424<sup>8</sup> § 2 w związku z art. 424<sup>1</sup> § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji.

(I.T.)

[ms]